

„Největší riziko nevidím v mobilech, ale v datech žáků v rukou korporací,“ říká expert na digitální technologie ve vzdělávání Bořivoj Brdička

2.3.2026 - Lucie Šnajdrová | EDUin

V souvislosti s debatou o regulaci mobilů ve školách a otázce posunutí hranice pro vstup na sociální sítě jsme v EDUinu připravili anketu Regulace mobilů ve školách a posun věku pro vstup na sociální sítě na 15 let: co dává smysl a kde jsou rizika. Nabídneme vám v ní pohled různých expertů a zástupců škol na tuto problematiku. Jako první nám odpovědi na tři anketní otázky poskytl Bořivoj Brdička, kurátor vzdělávacích technologií a důchodce z Ráje.

1) Ministerstvo školství v čerstvě připravené metodice dává návod školám, jak se postavit k otázce používání digitálních zařízení ve školách. Plošný zákaz mobilů neobsahuje. Je to podle vás správný krok?

Konstatuji, že jsem překvapen. Naprosto jsem nečekal tak kvalitní materiál. Skoro si myslím, že je v EU nejlepší. Správně předpokládá plošné výukové využití technologií pro výuku (min. na 2. stupni). Doporučil bych jen ještě více zdůraznit, že cílem má být provázat výukové aktivity s tím, co žáci dělají na svých zařízeních nezávisle na tom kde. Ani revize RVP toto nezahrnuje. Pak přestávají dávat restriktce smysl.

Konkrétně jde o to, čemu říkáme „hybridní výuka“. Většina vzdělávacích aktivit je nějak propojena s využitím technologií. Začíná to vyhledáváním a ověřováním informací. Končí sdílením poznávání se skupinou (komunitou) a vlastní tvorbou. V souvislosti s využitím technologií je důležité preferovat aktivní přístup, ne pasivní příjem a vykonávání příkazů. Jedině tak lze dospět k vlastnímu růstovému myšlení žáků, bez něhož se v online prostředí neobejdou (vhodné používání vlastních zařízení). Potřebujeme, aby si tuto skutečnost uvědomil každý učitel a naučil se takové prostředí budovat. Souvisí s tím pojmy jako „převrácená třída“, „transaktivní paměť“, „tvorivé myšlení“ ad.

Podle mě je nejvhodnější přístup stanovení zón a vysvětlování. Potíže jsou tam, kde nejsou učitelé schopni vhodné prostředí nastavit a udržet. Takže chápu i to, že pak nezbývá, než zakazovat.

2) Pokud byste vy sami dnes byli v roli ředitele školy, jaká pravidla pro používání technologií byste ve škole zavedli? Setkali jste se v české nebo zahraniční školní praxi s dobře nastavenými pravidly přístupu pro využívání vlastních digitálních zařízení během školního dne?

Metodika MŠMT obsahuje různé příklady, z nichž si asi každý vybere. Já bych preferoval ZŠ Kunratice, ilustrační příklad popsán jako vyvážený a otevřený model.

(citace z Metodiky) ZŠ Kunratice představuje příklad školy, kde regulace funguje bez potřeby plošného striktního zákazu. Škola vymezila mobilní zóny, ve kterých mohou žáci zařízení používat například pro kontakt se zákonnými zástupci, případně k využití vzdělávacích aplikací pro samostudium atd. Ve výuce je povoleno použití osobních mobilních telefonů výhradně pro vzdělávací účely a na pokyn pedagogického pracovníka. Tento model patří k příkladům tzv. řízené benevolence – škola netabuizuje osobní mobilní telefony, ale učí žáky odpovědnému a smysluplnému využití. Pravidla vznikla společně s žáky a zákonnými zástupci, jsou součástí školního řádu a pravidelně se

vyhodnocují. Silný důraz je kladen na vysvětlování, partnerskou komunikaci a podporu digitální gramotnosti.

Z toho, co vím, vyplývá, že v zemích s plošnými zákazy je velice obtížné zabránit porušování. Je to naprosto nevýchovné!

3) Jaké jsou pro vás hlavní výhody a nevýhody zvýšení věkové hranice pro přístup na sociální sítě na 15 let? Jaký argument vás v diskuzích o tomto tématu v poslední době nejvíce zaujal a proč?

Nejdůležitější je si uvědomit, že nevhodný vliv algoritmů sociálních sítí působí na všechny. U alkoholu a drog si to již celá veřejnost uvědomuje, zde ne. Pokud nejsme schopni tento vliv odstranit, má to omezení asi smysl. Zároveň je ale třeba se zabývat tím, jak zabránit porušování. Výsledkem může být hromadné obcházení pravidel (stačí použít VPN). Zákonodárce může přenést zodpovědnost na provozovatele, ale vzniká situace zvětšujících se antagonismů.

Zároveň s omezováním sociálních sítí u dětí je třeba řešit i vliv cloudových systémů řízení výuky (využívajících AI), u nichž data vlastní provozovatel a škola se v lepším případě na ně smí jen dívat. Metodika zmiňuje naše dva nejrozšířenější systémy řízení výuky od Google a Microsoftu. Na nich lze demonstrovat problém. Vše, co žáci dělají, systém ukládá a analyzuje. Bez toho se vývoj neobejde, protože to, k čemu spějeme, je tzv. školní ekosystém, který je schopen vyhodnotit činnost žáků a nastavit, co by měli dělat (learning analytics). Přitom učitel může zadávat úkoly, ovlivňovat rozhodování a vidí výsledky žáků. Jenže neovlivní vývoj samotného systému. Data žáků vlastní provozovatel. Může tvrdit, že je nezneužívá, ale má je a nikdo to není schopen ověřit.

Situace se s využitím AI bude jen zhoršovat. Školství tahá za kratší konec a AI sektor má prim. Často zmiňovaný cíl „daty řízené školství“ můžeme stavět jen na tom, co otestuje Cermat či z dotazníků zjistí ČŠI. Analýza skutečné práce žáků je nesrovnatelně mocnější. Vypadá to však, že budeme jen přihlížet tomu, jak jsou tato data používána hlavně ku prospěchu korporací. Globální vývoj zatím nevede k posilování vzdělávání a výchovy. Tzv. nová realita spíše směřuje k zisku a konfrontaci. Změna může nastat jen, když si většina uvědomí, jak to souvisí se vzděláváním a tento rozměr bude preferován.

Právě zákaz mobilů je příležitostí ke zviditelnění této problematiky.

Odpovědi dalších respondentů budeme uveřejňovat postupně.

Chcete se také zapojit do ankety? Napište nám na e-mail lucie.snajdrova@eduin.cz.

Text: Lucie Šnajdrová

Fotografie: Petra Melecká, NPI

<https://www.eduin.cz/clanky/anketa-borivoj-brdicka>